נא: החליל פרק חמישי סוכה

קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו. תימה דמשמע שמקרות הגבר הולכין לשאוב מים וא"כ היו נפסלין בליטה דע"כ לא פליגי פ"ב דזבחים (דף כ.) אלא לענין קידוש ידיים ורגליים מקרות הגבר ועד לפרת [מי] פסלה בליטה או לא אבל מי הכיור (עצמו) נפסלין בעמוד השחר כדמוכח התם ואפי' סילקן מן הכיור אחר קרות הגבר הדר משקע ליה וי"ל דשוהין היו בתקיעות ובתרועות ובהפיכת פניהם למערב וגם בחזרה לאחר מילוי והיה מאיר היום קודם שיגיעו לעזרה ועד שיקדשן בכלי לא הוכשרו ליפסל בליטה כדתנן פרק חטאת העוף במסכת מעילה (דף י.) גבי נפכים ואף על פי שהלוחות היתה מקודשת מכל מקום אין כלי שרת מקדשין כמוך אלא כפנים:

והיו בה ע"א קתדראות של זהב בנגד ע"א זקנים. (ב) פירוש סנהדרין מימה הא דתנן פרק קמא דסנהדרין (דף כ. ושם) סנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד רבי יהודה אומר שבעים [וא"כ ה"ל לעשות רק שבעים קתדראות] ומתוך כך צריך לפרש שאותה קתדרא היתה למופלא שבב"ד ולא היה מן החשבון דאפי' לאו הכי קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה:

וכיון מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם מאי היא אמר אביי ואיתימא רב חסדא זה בנין הורדוס במאי בניה [2]אמר (רבא) באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני שישא כוחלא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דלקבל סידא סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדותא דימא תניא [3]רבי יהודה אומר מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל אמרו כמין בסילקי גדולה היתה סטיו לפנים מסטיו [4] פעמים שהיו בה [5](ששים רבוא על ששים רבוא) כפלים כיוצאי מצרים והיו בה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א (ו) של סנהדרי גדולה כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד [ז] רבוא כסרי זהב ובימה של עץ באמצעיתה וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו וכיון שהגיע לענות אמן [8]הלה מניף בסודר וכל העם עונין אמן ולא היו יושבין מעורבין אלא זהבין בפני עצמן וכספין בפני עצמן ונפחין בפני עצמן [9]וטרסיים בפני עצמן וגרדיים בפני עצמן וכשעני נכנס שם היה מביר בעלי אומנתו ונפנה לשם ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אמר אביי וכולהו [א] קטלינהו [ה] אלכסנדרום מוקדן מ"ט איענשו משום [2]דעברי אהאי קרא [1]לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד ואינהו הדור אתו כי אתא אשכחינהו דהוו קרו בסיפרא [2]ישא ה' עליך גוי מרחוק אמר מכדי ההוא גברא בעי למיתי ספינתא בעשרה יומי דליה זיקא ואתי ספינתא בחמשא יומי נפל עלייהו וקטלינהו: במוצאי יום טוב כו': מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר כאותה ששנינו [1]חלקה היתה בראשונה והקיפוה גזוזטרא והתקינו שיהו [2]נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן [3]בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה היכי עביד הכי והכתיב [3]הבל בכתב מיד ה' עלי השכיל אמר רב [4]קרא אשכחו ודרוש וספדה

באבוקות של אור שבידיהן ואומרים לפניהם דברי שירות ותושבחות והלוים בכנורות ובנבלים ובמצלתים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד חמש עשרה [6](מעלות) שבתהלים שעליהן לוים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה ועמדו שני כהנים בשער העליון שיורד מעזרת ישראל לעזרת נשים ושני חצוצרות בידיהן קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו הגיעו למעלה עשירית תקעו והריעו ותקעו [א] הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו [2](הגיעו לקרקע [ב] תקעו והריעו ותקעו) היו תוקעין והולכין עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח הגיעו לשער היוצא ממזרח הפכו פניהן ממזרח למערב ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל ההיכל ופניהם קדמה ומשתחוים קדמה לשמש ואנו ליה עינינו ר' יהודה אומר היו שונין ואומרין אנו ליה וליה עינינו: **גמ'** ת"ר מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם מאי היא אמר אביי ואיתימא רב חסדא זה בנין הורדוס במאי בניה [2]אמר (רבא) באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני שישא כוחלא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דלקבל סידא סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדותא דימא תניא [3]רבי יהודה אומר מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל אמרו כמין בסילקי גדולה היתה סטיו לפנים מסטיו [4] פעמים שהיו בה [5](ששים רבוא על ששים רבוא) כפלים כיוצאי מצרים והיו בה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א (ו) של סנהדרי גדולה כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד [ז] רבוא כסרי זהב ובימה של עץ באמצעיתה וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו וכיון שהגיע לענות אמן [8]הלה מניף בסודר וכל העם עונין אמן ולא היו יושבין מעורבין אלא זהבין בפני עצמן וכספין בפני עצמן ונפחין בפני עצמן [9]וטרסיים בפני עצמן וגרדיים בפני עצמן וכשעני נכנס שם היה מביר בעלי אומנתו ונפנה לשם ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אמר אביי וכולהו [א] קטלינהו [ה] אלכסנדרום מוקדן מ"ט איענשו משום [2]דעברי אהאי קרא [1]לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד ואינהו הדור אתו כי אתא אשכחינהו דהוו קרו בסיפרא [2]ישא ה' עליך גוי מרחוק אמר מכדי ההוא גברא בעי למיתי ספינתא בעשרה יומי דליה זיקא ואתי ספינתא בחמשא יומי נפל עלייהו וקטלינהו: במוצאי יום טוב כו': מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר כאותה ששנינו [1]חלקה היתה בראשונה והקיפוה גזוזטרא והתקינו שיהו [2]נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן [3]בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה היכי עביד הכי והכתיב [3]הבל בכתב מיד ה' עלי השכיל אמר רב [4]קרא אשכחו ודרוש וספדה

מאבוקות של אור. זורקין אותם כלפי מעלה ומקבלין אותם ויש שבקיאין לעשות כן בארבע אבוקות או בשמונה חוזק זו ומקבל זו חוזק זו ומקבל זו: **דברי חוסכות.** מפרש בגמרא [נג.]: **ע"ו מעלות.** אורך המעלה ברוחב העזרה ורוחב המעלה חצי אמה ורוחב חצי אמה כדאמרינן במסכת מדות (פ"ב מ"ג) **ובסדר יומא** (דף נח.): **שעליהן הלוים עומדין [ב]כלי שיר.** לשמחת בית השואבה אבל דוכן לשיר הקרבן אצל המזבח היה: **תקעו והריעו.** זה סימן ליך למלאות המים לניסוך מן השילוח: **הגיעו לעזרה.** לקרקע עזרת נשים: **תקעו והריעו ותקעו.** ובראש השנה (דף לג.): ליף בכל תקיעות פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ותרועה באמצע: **והיו תוקעין והולכין.** כאלו שם מתרועות מתריכין עד שמגיעין לשער היוצא מעזרת נשים להר הבית לשיפולו למזרח. **והשער** ההוא מכוון כנגד שער שמעזרת ישראל לעזרת נשים ויורדין ממערב למזרח וכשהיו נכנסין למקדש היו הולכין ממזרח למערב דרך עלייה: **הפכו פניהם.** למערב לגד העזרות וההיכל לומר דבר זה: **אבותינו.** בנית הראשון היו כופרין ולא היו פניהם לבית אלא אחוריהם אל היכל ה' וגו' פסוק הוא ביחזקאל (ח): **שונין ואומרים.** כופלין אותה כדמפרש אנו ליה וליה עינינו: **גמ' מאי היא.** איזה מן הבנינים של שלמה או של נחמיה בן חכליה או של הורדוס שסתרו ובנאו: [**שישא**]. שיש לבוע לא לבן ולא שחור אלא כעין ירוק. בלע"ז בי"ס: [**ומרמרא**]. שיש לבן: **כוחלא.** שיש לבוע בכחול: **אפיק שפה.** שורה של אבנים נכנסה ושורה יוצאה: **דמיחזי כאדותא דימא.** כגלי הים שהאבנים משוים במראיהן זו מזו והעיניים המסתכלות בהן שוטטות וגולות כאילו גלי הים הם נדים ועמים: **דיופלוסטון.** לשון יוונית היו שנים פלו לשון שרים כמו מטרפולין וכמו דיופולין מרומי דתענית (דף יח:) סטון לשון סטיו שני סטוין: **סטיו.** כפול לשיבת שרים של אלכסנדריא שהלכו שם יוחנן בן קלח ושרי החיילים לאחר חורבן בית ראשון בימי ירמיה ונתיישבו שם ואף על פי שעלה שם נבוכדנצר והחריב את מצרים ונהרגו מישראל שהלכו שם כמו שנתנבא עליהם ירמיה (מב) עלו בניהם שם לגדולה ועושר עד שהחריבם אלכסנדרוס: **כסילקי.** פלטירין גבוהים נקראים בסילקאות: **כנגד שבעים ואחד זקנים.** שעשו להם סנהדרין: **ככרי זהב** [ג]גרסינן: **בימה.** כעין אלמינבר"א שלנו: **חזן הכנסת.** שמש הצבור: **לענות אמן.** שהיה שליח שלפני התיבה גומר ברכתו והן לא היו יכולין כולן לשמוע קולו: **וזכין כספין.** לורפי זהב לורפי כסף: **נפחים.** חרשי נחושת: **גרדיים.** חוגרין: **ונפנה לשם.** ונשכר להם למלאכתם: **הטוא נברא הוה.** עליו נאמר מקרא זה ונזרת מלך היא להתריבה: **ודלי זיקא.** גנה הרוח: **תלקה היתה.** העזרת נשים בראשונה ולא היו זזין יוצאין מן הכתלים: **והקיפוה גזוזטרא.** נתנו זזין בכתלים בולטין מן הכותל סביב סביב וכל שנה מסדרין שם גזוזטראות ליושבן שקורין בלע"ז כדי שיהו נשים עומדות שם בשמחת בית השואבה ורואות וחזו תיקון גדול דקתני מתניתין שמתקנין בכל שנה: **מבפנים.** בעזרת נשים: **מבחוץ.** בראבה של הר הבית ומחיל: **היכי עביד הכי.** שהוסיפו ושינו כלום על בנין שלמה: **והכתיב.** גבי דוד המלך כשלוה את שלמה על מדת הבית ובניינו: **הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל.** כל מלאכת התבנית שהודיעו הקב"ה ע"י גד החוזה ונתן הנבואה: **קרא אשכחו.** שצריך להבדיל אנשים מנשים ולעשות גדר בישראל שלא יבאו לידי קלקול: וספדה

עין משפט נר מצוה

א טוש"ע א"ח סימן קכד סעיף ח:
יא ב מיי' פ"ה מהלכות מלכים הלכה ז:
יב ג מיי' פ"ח מהל' לולב הלכה יב:

תורה אור השלם

1. רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וי"ה אמר לכם לא תוספון לשוב בדרך הזה עוד: דברים יז טז
2. ישא יי עליך גוי מרחוק מקצה הארץ כאשר יראה הנשר גוי אשר לא תשמע לשונו: דברים כח מט
3. הכל בכתב מיד יי עלי השכיל כל מלאכות התבנית: דברי הימים א כח יט

מוסף רש"י

וכיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודר וכל העם עונין אמן. בברכות (מז.) ת"ר אין עונין כי' ולא אמן יתומה, אלא אמע הברכה אלא שאתה שומע אמן, והא דתמרינן בהחליל שבאלכסנדריא של מצרים היו מניפין בסודרים כשהגיע עת לענות אמן, אלמא לא שמעי וקא ענו, הנהו מידע ידעי שהם עונים אחר ברכה ועל אחוז ברכה הם עונים, אלא שלא היו שומעים את הקול (רש"י שם).

רבינו חננאל

תנא בראשונה כשהיו רואין שמחת בית השואבה היו אנשים מבפנים ונשים רואות מבחוץ, והיו באין לידי קלות ראש, התקינו שלש גזוזטראות בעזרה כנגד שלש רוחות, להיות הנשים רואות מלמעלה. והיכי עבדי הכי והכתיב הכל בכתב מיד ה' וגו', [והאיך] התקינו אחרי כן. אמר רב יוסף, קרא אשכח ודרש

ממורת הש"ס

ג) [כ"ל שיר המעלות וכ"מ במשנה שבמנינים], ב) [כל זה ליתא במשנה שבמשניות וכן מוכחת מרש"י דהכא ד"ה הגיעו לעזרה ומי' וגם מרש"י לקמן נג: ד"ה שלשה לשער התחתון ומי' מוכח לישתא לגבא אן], ג) כ"ל דף ד. ע"ב [ושם ליתא רבנן], ד) [מוספתא' פ"ד ה"ז], ה) [כל זה ליתא בתוספ' ונע"י ליתא פעמים שהיו שם שנים רבות מיולאי מלכים ומאמרי לה כפנים מיולאי מלכים], ו) [מדות פ"ב מ"ה ע"ש], ז) [מוספתא פ"ד ע"ש], ח) [זבחים סב.], ט) גרסינן לאפוקי דיעבד כ"ה בפ"ב. הש"ל. י) וש"ע מוספת סנהדרין נה: ד"ה אחרי].

הגהות הב"ח

(א) גמ' א דנגד שבעים ואחד זקנים כל אחת כל"ל ומיות של סנהדרי גדולה נמתק: (ב) הוס' ד"ה והיו בה וכי זקנים שעשר להם סנהדרין:

גליון הש"ם

גמ' א ובריים. עין ע"ז דף ח ע"ב תוספות ד"ה רבן:

הגהות הגר"א

[א] במשנה (הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו) תא"ת: [ב] שם הגיעו לקרקע. נ"ב העזרה: [ג] גמ' פטיו לפנים מסטיו והיו בה כו' כל"ל: [ד] שם ריבוא. הוסס עליו קו למחקו: [ה] שם (אלכסנדרים מוקדן) תא"מ יג"ב עורכינס:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' א קטלינהו אלכסנדרום מוקדן. נ"ב עיין הקדמת אברבנאל לס' מלכים ממתק מלא מוקדן ועיאר שם כתיב ברוחה שאלכסנדרום הוא לא היה אלכסנדר מוקדן שהיה בתחלת בית שני ואלכסנדר הזה קיסר היה ק"נ שנה אחר בית שני ישע"ה:

לעזי רש"י

בי"ש. (שיש) אפור-חום. אלמינבר"א (אלמינבר"א). בימה (באמצע בית הכנסת). בלנ"ק (פלנקר"ש). קרשים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com